

JEFFREY
EUGENIDES
Middlesex

Traducere din limba engleză
și note de Alexandra Coliban

POLIROM
2014

Cuprins

CARTEA ÎNȚI

Lingura de argint.....	9
La petit.....	29
O propunere nerușinată	55
Drumul mătășii	83

CARTEA A DOUA

Creuzetul anglofon al lui Henry Ford	103
Minotauri.....	136
Nuntă pe gheață.....	161
Șmecherologie.....	189
Serenadă la clarinet	209
Știri externe	230
<i>Ex ovo omnia</i>	249

CARTEA A TREIA

Filme de amator	269
<i>Opal</i>	291
Middlesex	316
Dieta mediteraneană	340
Wolvereta.....	366
Lirism în creștere	388
Obiectul obscur	402
Tiresias îndrăgostit.....	428
Trup și suflet	452
Pușca de pe perete	472

CARTEA A PATRA

Vulva oraculară	499
Căutindu-mă în dicționar	528
Spre vest, tinere!	546
Disforie sexuală în San Francisco	569
Hermaphroditus	593
Air-Ride	616
Capăt de linie	635
<i>Mulțumiri</i>	656

— Roaba lui Dumnezeu, Calliope Elena, te botez în numele Tatălui, amin...

Și mă băgă cu capul la fund pentru prima oară. În biserica ortodoxă nu ne-ajunge imersiunea parțială. Nu-i suficientă stropirea, udarea frunții, ca să te naști din nou; trebuie mai întâi să fii îngropat, așa că sub apă cu mine. Familia mă privea, mama era cuprinsă de teamă (dacă-mi intra apă în nas?), fratele meu aruncase în apă o monedă de un penny când nu se uita nimeni, bunica mea își oprise evantaiul pentru prima oară în ultimele săptămâni. Părintele Mike mă ridică din nou în aer...

— Și al Fiului, amin...

...și mă mai băgă o dată la fund. De data asta am deschis ochii. Moneda Capitolului Unsprezece scînteia prin întuneric în cădere liberă. Se scufundă, ajungînd pe fundul unde – observam acum – se adunaseră o grămadă de lucruri: de exemplu, alte monede, agrafe de păr, un leucoplast uzat. În apa verde, spumoasă, sfințită, mă simțeam liniștită. În jur era liniște. În părțile laterale ale gîtului, acolo unde oamenii avuseseră cîndva branhii, simțeam o furnicătură. Eram vag conștientă că acest început îmi indica, într-un fel, restul vieții. Familia era în jurul meu și eu eram în mîinile lui Dumnezeu. Dar eram și în elementul meu propriu, separată, scufundată în senzații rare, sondînd abisurile evoluției. Acest gînd îmi trecu repede prin minte și apoi părintele Mike mă trase din nou la suprafață...

— ...și al Sfîntului Duh, amin...

Mai era o singură scufundare. În jos cu mine și-apoi iar în sus, la lumină și la aer. Cele trei scufundări duraseră cîtva timp. Apa nu era numai întunecată; era și caldă. Așadar, cînd am fost ridicat pentru a treia oară, într-adevăr renăscusem: ca fințină. Dintre piciorușele mele de heruvim țîșni în aer un fir de lichid cristalin. Luminat cum era de cupola de deasupra, scînteierea sa gălbuie atrase atenția tuturor. Jetul se ridică într-un arc. Propulsat de o vezică plină, trecu peste marginea cristelniței. Și, înainte ca *nouno* al meu să aibă timp să reacționeze, jetul îl lovi pe părintele Mike drept în mijlocul feței.

Risete înăbușite izbucniră din strane, citeva babe suspinară îngrozite, apoi se făcu tăcere. Dezonorat de propria sa imersiune parțială – și tamponându-se ca un protestant –, părintele Mike duse slujba la bun sfârșit. Luînd mir pe virfurile degetelor, mă unse, marcînd semnul crucii în locurile consacrate: mai întii pe frunte, apoi pe ochi, pe nări, pe gură, pe urechi, pe piept, pe mâini și pe picioare. Cînd atîngea fiecare loc, spunea:

— Primește pecetea Sfîntului Duh.

În cele din urmă îmi dădu prima împărtășanie (cu o singură excepție: părintele Mike nu-mi iertă păcatul).

— Asta-i fata mea! se fâli Milton în drum spre casă. S-a pisat pe un preot.

— A fost un accident, insistă Tessie, încă roșie de rușine. Săracul părinte Mike! N-o să-și revină niciodată.

— Asta chiar c-a fost tare, se minună Capitolul Unsprezece.

Cu toată agitația, nimeni nu se gîndi ce fel de tehnică fusese necesară aici.

Desdemona luă botezul înapoiat de mine ginerelei ei drept un semn rău. Deja vinovat de infarctul soțului ei, comisesem acum un sacrilegiu la prima mea șansă liturgică. În plus, o umilisem atunci cînd mă născusem fată.

— Poate că ar trebui să ghicești vremea, o tachina Sourmelina.

Tatăl meu turna gaz peste foc:

— Gata cu lingura ta, mami. Ți-a cam făcut-o.

Adevărul e că la vremea aceea Desdemona se lupta cu presiuni asimilaționiste cărora nu le putea rezista. Deși trăise ca o eternă exilată în America, fiind oaspete timp de patruzeci de ani, anumite fragmente ale țării sale adoptive se strecuraseră prin ușile încuiate ale dezaprobării ei. După ce Lefty s-a întors de la spital, tatăl meu a dus un televizor sus, în pod, ca să-i ofere o sursă de delectare. Era un Zenith micuț, alb-negru, a cărui imagine avea tendința să se dea peste cap. Milton l-a pus pe o noptieră și

s-a întors la parter. Televizorul a rămas acolo, țiuind și licărind. Lefty își potrivește pernele ca să se uite. Desdemona încercă să-și vadă de treburile gospodărești, dar se pomeni că se uită și ea din ce în ce mai des la ecran. Mașinile încă nu-i plăceau. Își astupa urechile ori de câte ori era pornit aspiratorul. Dar televizorul era cumva diferit. Bunica mea îndrăgi televizorul de la bun început. Era primul și singurul lucru din America pe care îl aproba. Citeodată uita să stingă aparatul și se trezea la două noaptea ascultând imnul Statelor Unite, transmis înainte de încheierea emisiiei.

Televizorul înlocui zgomotul de conversație care lipsea din viața bunicilor mei. Desdemona se uita toată ziua, scandalizată de aventurile amoroase din *As the World Turns*¹. Îi plăceau în mod special reclamele la detergenți sau orice asemănător, numai să aibă clăbuci animați sau săpunuri răzbunătoare.

Traiful pe strada Seminole își aducea contribuția la imperialismul cultural. Duminicile, în loc să servească Metaxa, Milton le pregătea oaspetilor săi cocteiluri.

— Băuturi cu nume de oameni, i se plîngea în pod Desdemona soțului ei mut. Tom Collins², Harvey Wall Bang³... Asta-i băutura? Și ascultă muzică la... cum se spune... la hi-fi. Milton pune muzică și bea Tom Collins și uneori, știi tu, dansează câte doi, bărbații cu femeile. Ca la lupte.

Ce eram eu pentru Desdemona dacă nu încă un semn că lucrurile se sfârșeau? Încerca să nu se uite la mine. Se ascundea după evantaie. Apoi într-o zi Tessie a trebuit să plece și Desdemona a fost silită să stea cu bebelușul. Cu băgare de seamă, a intrat în camera mea. Pășind prudent, s-a apropiat de pătuțul meu. Sexagenara cu veșminte negre s-a aplecat să cerceteze bebelușul în scutece roz. Poate ceva din

1. Serial TV de divertisment, difuzat de canalul american CBS începînd cu anul 1956.

2. Cocteil din gin, suc de lămîie, zahăr pudră și apă minerală.

3. Cocteil preparat din votcă, Galliano și suc de portocale.

expresia mea a declanșat o alarmă. Poate că stabilea deja conexiunile pe care avea să le facă mai târziu, între bebelușii din sat și acest bebeluș suburban, între poveștile bătrinelor și endocrinologia modernă... Sau poate că nu. Pentru că, privind neîncrezătoare peste marginea pătuțului meu, mi-a văzut chipul... și singele și-a intrat în drepturi. Expresia îngrijorată a Desdemonei plutea deasupra mutrei mele la fel de îngrijorate. Ochii ei triști s-au uitat în jos, la orbitele mele la fel de mari. Totul se asemăna la noi. Așa că m-a luat în brațe, iar eu am făcut ce sînt meniți să facă toți nepoții: am șters anii dintre noi. I-am înapoiat Desdemonei păcatul ei original.

De atunci încolo am devenit preferata ei. Dimineata îi lua o grijă de pe cap mamei mele, ducîndu-mă sus în pod. La vremea aceea Lefty își recăpătase deja aproape toate puterile. În ciuda blocajului de vorbire, bunicul meu rămăsese un tip energic. Se trezea de vreme în fiecare dimineață, se spăla, se bărbiera și își punea o cravată, apoi traducea din greacă veche timp de două ore înainte de micul dejun. Nu mai avea ambiția să își publice traducerile, dar lucra pentru că îi făcea plăcere și pentru că-i menținea intelectul în formă. Ca să comunice cu restul familiei, avea tot timpul cu el o tăbliță și cretă. Își scria mesajele în cuvinte și în hieroglife personale. Conștient de faptul că el și Desdemona erau o povară pentru părinții mei, Lefty era extrem de serviabil: făcea reparații prin casă, ajuta la curățenie, făcea comisi-oane. În fiecare după-amiază se pornea la plimbarea lui de aproape cinci kilometri, indiferent de starea vremii, și se întorcea bine dispus, cu zîmbetul plin de plombe de aur. Noaptea își asculta discurile *rebetika* în pod și fuma din narghilea. De fiecare dată cînd Capitolul Unsprezece întreba ce era în narghilea, Lefty scria pe tăbliță „noroi turcesc”. Părinții mei au crezut tot timpul că era un soi de tutun aromat. De unde făcea rost Lefty de hașiș, nimeni nu știe. Din plimbările lui, probabil. Încă mai avea o grămadă de cunoscuți greci și libanezi prin oraș.

În fiecare zi, de la zece pînă la douăsprezece, bunicii mei aveau grijă de mine. Desdemona îmi

dădea biberoanele și îmi schimba scutecele. Îmi piep-tăna părul cu degetele. Când începeam să fac scandal, Lefty mă căra prin cameră. Pentru că nu putea să-mi vorbească, mă zgâlțâia mult și îmi cînta și-și freca nasul lui mare și coroiat de năsucul meu micuț, latent. Bunicul meu arăta ca un mim impunător, cu chipul nepictat, iar eu, cel puțin înainte să implinesc cinci ani, nici nu mi-am dat seama că ar fi ceva în neregulă cu el. Când obosea să se strimbe, mă ducea la fereastra de la mansardă, de unde priveam în jos împreună, din cele două capete ale vieții, la cartierul nostru infrunzit.

Curînd am început să merg. Animat de cadouri frumos împachetate, alergam prin cadrele filmate de tatăl meu. Pe acele prime Crăciunuri de celuloid eram infofolit ca o infantă. Ahtiată să aibă o fiică, Tessie sârșise puțin calul cu îmbrăcămîntea mea. Fustițe roz, manșete de dantelă, fundițe colorate în păr. Nu-mi plăceau hainele și nici pomul înțepător de Crăciun și de obicei sînt filmată izbucnind dramatic în plîns...

Sau se poate să fi fost din pricina instrumentelor cinematografice ale tatălui meu. Camera de filmat a lui Milton, echipată cu un stativ plin de reflectoare necruțătoare. Luminozitatea acelor filmări le conferă aspectul interogatoriilor de la Gestapo. Ținîndu-ne în mîini cadourile, ne ploconim cu toții, de parcă am fi fost prinși cu mărfuri de contrabandă. În afară de luminozitatea orbitoare, mai era ceva ciudat la filmările de amator ale lui Milton: ca Hitchcock, apărea întotdeauna și el în ele. Singura cale de a controla lungimea peliculei rămase era aceea de a citi contorul dinăuntru obiectivului. În toiul scenelor de la Crăciun sau de la zilele de naștere, întotdeauna venea un moment în care ochiul lui Milton umplea ecranul. Așa că acum, cînd incerc rapid să-mi schițez anii de început, ce-mi apare cel mai clar este exact asta: orbita întunecată a ochiului somnoros, de urs, al tatălui meu. O notă postmodernă în cinematografia noastră domestică, indicînd meșteșugul, atrăgînd atenția la mecanică. (Și lăsîndu-mi mie

moștenire estetică.) Ochiul lui Milton ne privea. Clipea. Un ochi mare cât al lui Hristos Pantocrator din biserică, mai bun decât orice mozaic. Era un ochi viu, avînd corneea puțin iritată, genele luxuriante, pielea de dedesubt pătată și umflată. Ochiul acesta ne fixa preț de maximum zece secunde. În cele din urmă camera se retrăgea, încă înregistrînd. Vedeam tavanul, lustra, podeaua și apoi iarăși pe noi: familia Stephanides.

Mai întii Lefty. Încă activ, în ciuda urmelor infarctului, cu o cămașă albă, scrobîtă, și cu pantaloni cadrilați, scrie ceva pe tăbliță și apoi o arată: „*Christos Anesti*”. Desdemona stă vizavi de el, cu proteza ei, arătînd ca o broască testoasă care mușcă. În această filmare de familie denumită „Paști '62” mama mea mai avea doi ani pînă să implinească patruzeci. Labele de gîscă din jurul ochilor sînt un motiv în plus (în afară de reflectoare) pentru care își ține o mină peste față. În acest gest deslușesc empatia emoțională pe care am avut-o întotdeauna cu Tessie, noi două, care nu eram niciodată mai fericite decât atunci cînd nu eram observate, privindu-i pe ceilalți. Dincolo de mina ei văd urmele romanului pe care a stat trează ca să-l citească în noaptea precedentă. Toate cuvintele mari pe care a trebuit să le caute în dicționar îi stau grămadă în capul obosit, așteptînd să iasă la lumină în scrisorile pe care mi le scrie acum. Mina ei este și ea un semn de refuz, singura cale de a se răzbuna pe soțul care începuse să dispară din viața ei. (Milton venea acasă în fiecare seară. Nu bea și nu umbla la femei, dar, cotropit de grijile de la slujbă, începea să lase în urmă o parte din sine, una tot mai mare cu fiecare zi ce trecea, așa că bărbatul care se întorcea la noi părea din ce în ce mai puțin prezent, un fel de robot care tăia friptura de curcan și filma sărbătorile, dar care de fapt nu era cituși de puțin acolo.) În sfîrșit, desigur, mina ridicată a mamei mele e și un fel de avertisment, o predecesoare a cutiei negre.

Capitolul Unsprezece stă întins pe covor și infulecă dulciuri. Nepotul celor doi foști producători de mătase (posesori de tăblițe cu cretă și mătânii), el